

T. Liiij Conciones

estate absumpsistis: quibus dies noctesq; fugientibus, per hos dies institistis: quos leuibus praelijs fugastis: quos hesterno die nec iter facere, nec castra ponere passi estis. Omitto ea quibus gloriari potestis: & cuius ipsius pudere ac poenitere vos oportet, referam. Nempe a quibus manibus hesterno die diremistis pugnam. Quid haec nox, quid haec dies abstulit? Vestrae his copiae imminutae sunt: an illorum auctae? Non equidem mihi cum exercitu meo loqui videor, nec cum Romanis militibus: corpora tantum atq; arma eadem sunt. An si eosdem animos habuissetis, terga vestra videret hostis? signa alicui manipulo aut cohorti abstulisset? Non adhuc caesis Romanis legionibus gloriabatur: vos illi hesterno die primū fugati exercitus dedistis decus.

Annibalis ad suos verba. CXXIX.

CVM eo nimirum hoste res est, qui nec bonam, nec malam ferre fortunam potest. Seu vicit, ferociter instat victis: seu victus est, instaurat cum victoribus certamen.

EX VIII. SECVNDI

Belli Punici, qui. XXVIII.

P. Scipionis ad milites Concio. cxxx.

NVnquam mihi defuturam orationē, qua exercitum meum alloquerer, credidi: nō quod verba vnquam potius, quā res exercuerim, sed quia prope a pueritia in castris habitus, assueuerā militaribus ingenijs. Apud vos quemadmodum loquar, nec consilium, nec oratio suppeditat: quos ne quo nomine quidem appellare debeam, scito: Ciues? qui a patria vestra desciuistis? An milites? qui imperium auspiciūq; abnu-

Ex. XXVIII. ab Vrbe condita: 65

abnuistis, sacramēti religionem rupistis: Hostes corpora, ora, vestitū, habitum ciuū agnosco: facta, dicta, consilia, animos hostium video. Quid enim vos, nisi quod Illergetes & Lacetani, aut optastis aliud, aut sperastis: Et illi tamē Mādoniū atq; Indibilē regiae nobilitatis viros duces furoris sequuti sunt: vos auspiciū & imperiū ad Vmbriū Actū & Calenum Albium detulistis. Negate vos id omnes fecisse, aut factū voluisse, milites: paucorū eum furorem atq; amentiam esse libenter credam negantibus. Nec enim ea sunt commissa, quae vulgata in omnē exercitū sine piaculis ingētib; expiari possunt. Inuitus ea tanq; vulnera attingo: sed nisi caetera tractataq; sanari nō possunt. Equidē pulsus Hispania Carthaginensibus, nullū locū tota prouincia, nullos homines credebā esse, vbi vita inuisa esset mea: sic me nō solū aduersus socios gesserā, sed etiam aduersus hostes. In castris meis (heu quantum me opinio fefellit) fama mortis meae nō accepta solū, sed etiā expectata est: nō quod ego vulgari facinus per omnes velim: (Equidē si totū exercitum meum mortē mihi optasse crederem, hic statim ante oculos vestros morerer, nec me vita iuaret inuisa ciuib; & militibus meis) sed multitudo omnis, sicut natura maris, per se immobilis est: vt venti & aurae cident, ita aut tranquillum, aut procellae in vobis sunt: & causa atq; origo omnis furoris penes autores est: vos contagione insanistis. Quin mihi ne hodie quidē scire videmini, quō amentiae progressistis: quid facinoris in me, quid in patriā, parētesq; ac liberos vestros, quid in Deos sacramēti testes, quid aduersus auspicia, sub quibus militatis, quid aduersus morē militiae, disciplināq; maiorū, quid aduersus summi imperij maiestatem ausi sitis. De

K

meip

Multitudinis natura

M

829

